

KÖNYVSZEMLE

Kontráné Hegybíró Edit és
Kormos Judit (szerk.)

A nyelvtanuló: Sikerek, módszerek, stratégiák

Budapest: Okker Kiadó, 2004. 198 p.

Az egyéni különbségek vizsgálata a nyelvpedagógiai kutatások egyik legfontosabb célkitűzése, hiszen ezeknek a sajátosságoknak az ismerete adhat választ arra a kérdésre, hogy miért van az, hogy az egyik nyelvtanuló jobban, gyorsabban megtanul egy idegen nyelvet, mint egy másik. Az érdeklődő tanárok, tanárjelöltek számára főleg angol nyelvű szakirodalom áll rendelkezésre, nagyon kevés a magyarul is elérhető tanulmány, kutatási beszámoló. A jelen kötet ezt a hiányt is próbálja pótolni, amikor a nyelvtanulót állítja az érdeklődés középpontjába, és sorra vesz számos módszert, stratégiát, amely sikerrel kecsegteti a nyelvtanulót és gyakorló nyelvtanárt egyaránt.

Kontráné Hegybíró Edit és Kormos Judit által jegyzett kötet gerincét nyolc tanulmány alkotja, amelyek az idegen nyelv tanulása során felmerülő egyéni különbségeket járják körül különböző szempontok szerint. A közös témán kívül a tanulmányokat összefogja az a tény is, hogy esettanulmányokról van szó, azaz olyan kutatási beszámolókról, amelyek kvalitatív módszerekkel próbálnak utána járni a kutatási kérdéseknek.

Bevezetésképpen egy tematikus összefoglalást olvashatunk, amelyben Kontráné Hegybíró Edit az életkor, a nyelvérzék, a motiváció, az egyéni személyiségjegyek, a nyelvi szorongás, a tanulási stílusok illetve stratégiák legfontosabb kérdéseit és kutatási eredményeit ismerteti. A kutatások módszertani háttéréhez Kormos Judit nyújt betekintést a kvalitatív kutatások, illetve az esettanulmányok jellemzőinek elemzésével.

Az első négy esettanulmány a tanulási stratégiák alkalmazását kutatja: az elsőben Sillár

Barbara arra kíváncsi, hogy egy sikeres, mások elé példaként állítható, nyelvtanuló, milyen tanulási stratégiákat alkalmaz. Albert Ágnes célkitűzése éppen ellenkező: egy sikertelen nyelvtanuló („egy örök próbálkozó”) példáján vizsgálja a nyelvtanuláshoz kapcsolódó meggyőződéseket. Edwards Melinda egy olyan nyelvtanuló esetét járja körül, aki sikeresen megtanult magyarul, és akinek sikerében nagy szerepet játszottak a társas nyelvtanulási stratégiák. A következő tanulmány gimnazista nyelvtanulók meglehetősen gazdag, és tudatosan használt, tanulási stratégiáit ismerteti (Kontráné Hegybíró Edit).

A további kutatási beszámolók négy különböző témát elemeznek: Kormos Judit és Lukóczy Orsolya demotivált diákokat vizsgál, és megállapítják, hogy a motiváció hiánya nemcsak a nyelvekhez, illetve az adott nyelvhez kapcsolódó negatív attitűdökből fakad, hanem a nem megfelelő tanítási módszerek, tanulási körülmények is hozzájárulnak a diákok demotiváltságához. Piniel Katalin a szorongást állította kutatása középpontjába: a lehetséges okok és osztálytermi összetevők elemzése során arra a következtetésre jut, hogy a szorongás okai elsősorban a tanár–diák kommunikáció folyamatában keresendők. Ormos Eszter egy sikeres nyelvtanulót vizsgál, akinek azért kellett nehézségekkel megküzdenie, mert diszlexiás, de intelligenciája révén sikerült olyan tanulási módszereket, stratégiákat kialakítania, amelyek diszlexiájából adódó problémáit háttérbe tudták szorítani. Kárpáti Dorottya a siket nyelvtanulókkal kapcsolatos vizsgálatát mutatja be, tanulságként arra a megállapításra jutva, hogy az orális módszer elterjedt használata igen nagy problémákat okoz ennek a speciális tanulási csoportnak.

A tanulmányok zárásaként a szerkesztők/szerzők egy ötletárát csatolnak a kötethez, amelyben különböző stratégiák alkalmazásához nyújtanak praktikus tanácsokat. Ol-

vashatunk tanulói motivációs stratégiákról, az idegen nyelvi szorongás csökkentésére alkalmazható stratégiákról, tanári motivációs stratégiákról, a tanulói szorongás csökkentését segítő tanári stratégiákról, és a tanulási stratégiák tudatosításáról a tanórán. A könyv zárásaként egy szójegyzéket közölnek a szerzők, ahol a kötetben előforduló legfontosabb szakkifejezéseket és a hozzájuk kapcsolódó rövid magyarázatot találhatják az érdeklődő olvasók.

A rövid ismertetőből kiderült, hogy ez a könyv nem egyszerűen egy tanulmánykötet, hanem a közölt kutatási beszámolókkal mellett kutatásméleti és praktikus ismereteket nyújtó fejezeteket is tartalmaz. Ezért a könyvet nemcsak a téma kutatóinak ajánlhatjuk, hanem gyakorló tanároknak, bármilyen nyelvet tanítanak, illetve a nyelvtanárképzésben résztvevő tanároknak és diákoknak is.

Csizér Kata

Hegedűs Rita

Magyar nyelvtan

Formák, funkciók, összefüggések

Tinta Könyvkiadó: Budapest, 2004.

332 p.

Ismét gazdagodott a magyar mint idegen nyelv leírásának és oktatásának eszköztára egy valóban hiánypótló, a maga célkitűzéseit kiválóan megoldó alapművel. E nagyszerű vállalkozás alanyát illetően pontosabban persze így fogalmazhatnánk: a szerzői elkötelezettség magáénak érezte a régóta várt szakmai igényt, és személy szerint vállalta annak színvonalas megvalósítását. Ekként születhetett meg annak az összetett műfajú rendszeres áttekintésnek az ötlete és végül megalkotása, amely a kommunikatív nyelvoktatás szolgálatában egyesíti magában a pedagógiai grammatika és a funkcionális szemlélet következetes képviselését. Mégpedig – az előszó élén különösen találónak bizonyuló Ballagi-motó jegyében – kifejezet-

ten nyelvünk külső leírása számára, amely az idegennek tehát kívülről kínálja a kulcsot, onnan bátorítja a kilincs megragadására is, s belépve további fogódzókkal segíti mindaddig, amíg otthonosan kezdi érezni magát ebben a sajátos nyelvi világban.

A megközelítés újdonságát jelzi maga a felépítés is – a mű alcíméhez híven: „*Formák, funkciók és összefüggések*” hármasságában bontakozik ki a kellő részletezettségben kifejtett leírás, amely mindvégig a releváns nyelvi szabályszerűségek megragadására, pontos megfogalmazására, áttekinthető rendszerezésére és az érintett példák szemléletes bemutatására törekszik. Noha igazán joggal éppen a „*Funkciók*” fejezetétől várhatnánk el magának a funkcionális szemléletnek az érvényesítését, a megközelítésnek külön érdeme, hogy az mégsem korlátozódik erre a könyvrészre, hanem az egész művet áthatja, szervező elvként átível rajta: már a „*Formák*” rendszerező tárgyalása megelőlegezi, s végül az „*Összefüggések*” taglalása szintézisbe hozza.

Az persze – a magyar nyelv rendkívül összetett alaktanának ismeretében, illetve tudatában – önmagában egyáltalán nem meglepő, azaz nyilván nem véletlen, hogy a fejezettelagolás terjedelmi megoszlása ekként szükségszerűen eltolódik az első körben a „*formákra*” összpontosító leírás javára (a 7–153. lapon, vagyis szinte a könyv feléig). Ezt a látszólagos aránytalanságot azonban az imént említett morfológiai kénszeren kívül eleve az is érthetővé teszi, hogy a szerzőnek itt kell elsőként a bonyolult formarendszert exponálnia, mégpedig a lehetőségekhez képest minél teljesebb táblázatos áttekintés keretében, hogy aztán a későbbi didaktikus építkezés során rendre hivatkozhatson az itt feszesen körvonalazott formák funkcionális összefüggéseire. Ezeknek az egymásra (előre és vissza) utaló kereszt-hivatkozásoknak köszönhetően a három nagy fejezet így tehát szerves egységet alkot.

A „*Formák*” keretében a morfológiai és szintaktikai szintű alakrendszer felépítését tárgyalja a szerző – a leíró hagyománytól